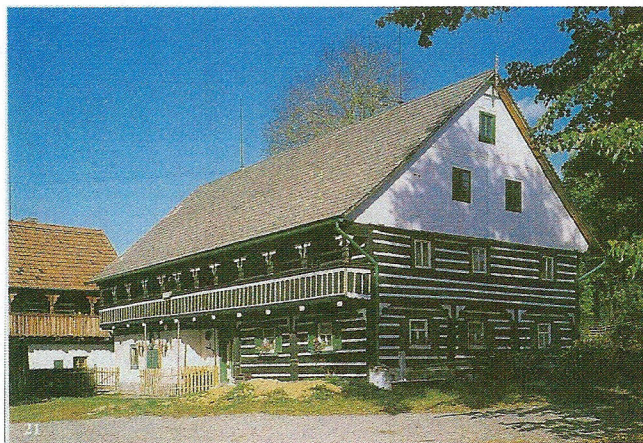


přestavby, alespoň jedno dřevěné stavení, mnohdy však několik, někdy i s dalšími hospodářskými stavbami – stodolou, špejcharem, kolnou, či výměníkem (např. v Chlumu, Vrchovanech, Horkách, Křenově, Nedvězí, Housce, Blatečkách, Tuboži, Zakšínu aj.). V řadě obcí jsou celé soubory lidových staveb, připomínající někdejší charakter vesnice, jako např. v Kojetíně.

Od 18. století pronikalo do dřevěných staveb kamenné nebo i cihlové zdivo, které se běžně uplatňovalo v zadní části přízemí. Charakteristické je tudíž roubené patro a v přízemí roubená světnice, případně i vstupní stěna síně, zděná zadní část síně v prostoru kamen a pece a celá zadní partie přízemí s chlévy. V době zavádění pater pronikla i do městeček a vesnic severních Čech hrázděná konstrukce ze sloupků, lyžin, paždíků a zápor, s poli vyplněnými tyčkami s mazanicí. Pro Dubsko nejsou sice domy s hrázděnými patry typické, ale zasáhly i do této oblasti, jak můžeme vidět např. v Obroku.

Původně pouze důležitým konstrukčním prvkem patrového domu, později i jeho mimořádným prvkem okrasným, byla před jednu až tři stěny přízemí přistavěná podstávka, na níž spočívala tíha předsunutého patra, které tak nezatěžovalo roubené stěny přízemí. Starší podstávky bývaly jednoduché a hladké (Bořejov), případně arkádovitě vykrojené (Tuhaň), mladší – pro tuto oblast typické – bohatě vyřezávané s balustrovými sloupky. Zvláštností jižní části Dubska je užití podstávky v patře nebo v přízemí i v patře, jak můžeme vidět např. u domů v Bukovci. Bohatým členěním a zdobením se vyznačují i lomenice domů, obrácené do ulice nebo návsi a tvořící jakousi honosnou vizitku hospodáře. Bývají členěny vodorovnými profilovanými římsami, bedněny svisle, střídavě střežovitě a klasovitě. Spáry mezi prkny bývají často překrývány vyřezávanými lištami, jež v horním trojúhelníku štítu vytvářejí často sluncovitý motiv. Výjimkou z tohoto pravidla jsou vyplétané maznicové štíty, rozšířivší se v některých vesnicích, zvláště v jižní části Dubska např. v Blatcích, Nedvězí, Bukovci, ale i severněji např. v Chlumu.

Dalším charakteristickým znakem zdejší lidové architektury jsou pavlače, většinou dlouhé, spočívající na krákorcích z vystouplých stropnic a tvořící v patře komunikaci mezi horní síní a komorami. Někdy se vyskytne i pavlač po celé délce domu a v případě úhlové usedlosti i pavlač zalomená podél obytného a hospodářského traktu (Blatce). Setkáváme se však i s pavlačemi krátkými a s lodžovitě zapuštěnými do prostoru horní síně.



Pro oko návštěvníka již ne tak přitažlivé jako stavení dřevěná, nicméně rovněž cenné jsou mladší stavby zděné. Pokud nejsou narušeny necitlivými pozdějšími adaptacemi, představují zpravidla tradičnímu venkovskému pojetí přizpůsobený empír nebo biedermeier s ušlechtilou štukovou výzdobou fasád, členěných pilastry. Ve štítech těchto domů bývají někde štukové reliéfy s náboženskými výjevy, např. Nejsvětější Trojice v Drchlavě, Dřevčicích nebo Domašicích. Navazují na tradici lidových kameníků, vytesávajících dříve ozdobné výjevy do pískovcových skal při cestách mezi vesnicemi (Dobřeň, Deštná, Vidim, Dubová Hora).